

LATVIJAS REPUBLIKAS TIESĪBSARGS

Baznīcas iela 25, Rīga LV-1010; Tālr.: 67686768; Fakss: 67244074; e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv

Rīgā

2009.gada 8.janvārī Nr.1-5/4
Uz 10.12.2008. Nr.1-03/375

Satversmes tiesas tiesnesim
G.Kūtrim
Jura Alunāna ielā 1
Rīgā, LV - 1010

Par viedokli lietā Nr.2008-40-01

Tiesībsarga birojā ir saņemta Jūsu 2008.gada 10.decembra vēstule Nr.1-03/375, kurā lūdzat sniegt viedokli par jautājumiem, kas ietverti Satversmes tiesā izskatīšanai gatavotajā lietā Nr.2008-40-01 „Par likuma „Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 22.panta otrā teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1.pantam”.

Latvijas Republikas Satversmes 1.pants nosaka: „*Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika*”. No Satversmes 1.pantā ietvertā demokrātiskās republikas jēdziena izriet virkne tiesiskas valsts principu, arī samērīguma un tiesiskās paļāvības principi. Demokrātiskas un tiesiskas valsts principi balstās uz to, ka sabiedrībā pastāv līdzsvars starp pamatvērtībām un tiesību realizāciju¹. Demokrātiskā valstī likumdošanas vara pieder tautai un likumdevējam. Likuma „Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 22.panta otrais teikums paredz: „*Ne mazāk kā 10000 balsstiesīgajiem Latvijas pilsoņiem ir tiesības, norādot savu vārdu, uzvārdu un personas kodu, iesniegt Centrālajai vēlēšanu komisijai pilnīgi izstrādātu likumprojektu vai Satversmes grozījumu projektu. Katram parakstam ne agrāk kā 12 mēnešus pirms likumprojekta vai Satversmes grozījumu projekta iesniegšanas Centrālajai vēlēšanu komisijai jābūt apliecinātam pie zvērināta notāra vai pašvaldības institūcijā, kura veic notariālas darbības*”. Turklāt Satversmes 101.panta pirmā daļa nosaka: „*Ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu*”. Šis Satversmes pants paredz ļoti svarīgas tiesības, kas kalpo kā garants demokrātiskas valsts iekārtas leģitimitātes nodrošināšanai. Konkrētās tiesības ietver arī tiesības piedalīties tautas nobalsošanā un valsts un pašvaldību darbībā. Tomēr jānorāda, ka tās nav absolūtas, jo Satversmes 101.pants ietver

¹ Vildbergs H.J., Feldhūne G. Atsauces Satversmei: mācību līdzeklis.Rīga:Latvijas Universitāte, 2003,1.lpp.

nosacījumu – „*likumā paredzētā veidā*”. Līdz ar to Satversme paredz, ka šo tiesību izmantošanas veids ir nosakāms ar likumu.²

Šis nosacījums ir jātulko, ņemot vērā likumos paredzētos ierobežojumus. Izvērtējot iepriekšminēto Satversmes 101.pantu un likuma „Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 22.pantu, var secināt, ka Satversme paredz personām tiesības piedalīties valsts darbībā. Ar likuma „Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 22.panta otro teikumu ir noteiktas konkrētas prasības attiecībā uz parakstu apliecināšanu. Tādējādi tiek noteikti ierobežojumi personu tiesībām piedalīties valsts darbībā, t.i. parakstīties par referenduma ierosināšanu, konkrēti – tas, ka personas parakstam ir jābūt apliecinātam pie notāra.

Saistībā ar iepriekšminēto jāmin, ka ar 2008.gada 18.decembrī pieņemto likumu „Grozījumi Notariāta likumā” (stāties spēkā ar 2009.gada 13.janvāri) ir papildināta „Notariāta likuma” 75.panta ceturrtā daļa, nosakot, ka: „*Veicot personas datu pārbaudi Iedzīvotāju reģistrā un Nederīgo dokumentu reģistrā likuma "Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu" paredzētajā paraksta apliecināšanas gadījumā, notārs ir atbrīvots no samaksas par informācijas saņemšanu, un šajā gadījumā neprasa no personas atlīdzību par datu pārbaudi*”. Tādējādi tiek grozīta Latvijas Republikas Saeimas deputātu iesniegtajā pieteikumā Satversmes tiesai izklāstītā situācija, ka par parakstu apliecināšanu jāmaksā nesamērīgi augsta summa – 9,99 lati. Pēc minēto grozījumu spēkā stāšanās personai par paraksta apliecināšanu būs jāmaksā 1,65 lati. Šī summa pirms 2007.gada 20.decembra grozījumiem bija 1,5 lati, tātad var secināt, ka ar minēto grozījumu izdarīšanu ir likvidēta situācija, kad personām tika prasīta, iespējams, nesamērīga maksa par parakstu apliecināšanu likuma "Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu" paredzētajā paraksta apliecināšanas gadījumā. Tādējādi, izdarot šos grozījumus „Notariāta likumā”, ir novērsts viens no pieteikuma iesniedzēju galvenajiem argumentiem, lai atzītu Likuma „Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 22.panta otrā teikuma neatbilstību Satversmei.

Turklāt „Notariāta likuma” 165.panta otrā daļa ir papildināta ar teikumu šādā redakcijā: „*Nosakot taksu likuma "Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu" paredzētajā paraksta apliecināšanas gadījumā, tās apmērs nedrīkst ierobežot parakstīšanās tiesības pēc būtības*”. Tādējādi likumdevējs ir izdarījis grozījumus attiecīgajos tiesību aktos un novērsis iespējamo nesamērīgumu, nosakot Satversmē garantēto tiesību ierobežojumus. Izvērtējot iepriekš izklāstīto, nevar tikt konstatēti nesamērīgi cilvēktiesību ierobežojumi, ko radītu likuma „Par tautas nobalsošanu un likumu ierosināšanu” 22.panta otrais teikums.

Ar cieņu
Tiesībsargs

R.Apsītis

Lauceniece 67686768

² Vildbergs H.J., Feldhūne G. Atsauces Satversmei: mācību līdzeklis.Rīga:Latvijas Universitāte, 2003, 29.lpp.